

УДК 811.161.2'373.611

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-27>**Галина ВОВЧЕНКО,***orcid.org/0000-0002-2873-2858*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) *galavovchenko@ukr.net*

ДЕЯКІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ НАД УНОРМУВАННЯМ СУЧАСНОЇ ДЕРИВАЦІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті йдеться про унормування окремих термінів сучасної української дериватології з погляду завдань українського мовознавства. Існує потреба у створенні нового повнозначного словника з морфемології та дериватології та виправлення тих моментів, які пов'язані зі становленням і формуванням цих наук, що їх можна назвати хворобами зростання. Мета статті полягає у спробі уточнити деякі терміни дериваційної теорії відповідно до потреб сучасної науки – цим умотивовано її актуальність. Об'єктом спостережень стали чинні і видані в минулому посібники, підручники, словники і праці з морфемології та дериватології, якими нині користуються студенти вищих навчальних закладів при вивченні курсів сучасної української мови. З'ясовано причини тих недоліків, які трапляються у певних працях із дериватології, а саме: відносна молодість морфемології та дериватології як окремих розділів мовознавства, вплив російської мовознавчої науки, яка в минулому ХХ столітті на теренах колишнього Союзу мала всі підстави для розвитку, на відміну від української, яку свідомо знищували і знецінювали, пошуки форм українських відповідників до узвичаєних російських термінів, неоднорідність термінології, яка виявляється у переважанні аналітичної структури, – від двох до чотирьох компонентів, наявність значної кількості синонімічних дублетів з однаковим семантичним наповненням, паралельне існування українських та іношомовних термінів в одному синонімічному ряді та надання переваг іношомовним термінам; авторський вибір певного терміна, а також небажання визнавати авторство зарубіжних учених тощо. З'ясовано застосування термінів словотвірний, словотворчий, деривація в широкому значенні слова, визначено місце нуль-суфіксального способу словотворення у системі способів словотворення. Порушуються питання уваги до явищ діахронії, якими не слід нехтувати в лінгвістичному аналізі, надаючи перевагу лише синхронному підходу, а також адекватність визначень термінів у лінгвістичних словниках.

Ключові слова: деривація, дериватологія, словотвірний / словотворчий, формант у морфемології, дериватор у дериватології, черезступеневе / черезкрокове словотворення.

Halyna VOVCHENKO,*orcid.org/0000-0002-2873-2858*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Ukrainian Language Department

Uzhhorod National University

(Uzhhorod, Ukraine) *galavovchenko@ukr.net*

SOME OBSERVATIONS ON THE STANDARDIZATION OF MODERN DERIVATION TERMINOLOGY

The article deals with the normalization of certain terms of modern Ukrainian derivatology in terms of the tasks of Ukrainian linguistics. There is a need to create a new full-fledged dictionary of morphemology and derivatology and to correct those aspects related to the formation and development of these sciences, which can be called growth diseases. The purpose of the article is to try to clarify some terms of the derivation theory in accordance with the needs of modern science, which is the reason for its relevance. The object of observation was the current and previously published manuals, textbooks, dictionaries and works on morphemology and derivatology, which are now used by students of higher educational institutions when studying courses of the modern Ukrainian language. The reasons for the shortcomings that occur in certain works on derivatology are clarified, namely: the relative youth of morphemology and derivatology as separate branches of linguistics, the influence of Russian linguistic science, which in the last twentieth century in the former Soviet Union had every reason to develop, unlike Ukrainian, which was deliberately destroyed and devalued, the search for forms of Ukrainian equivalents to common Russian terms, heterogeneity of terminology, which is manifested in the predominance of the analytical structure – from two to four components, the presence of a significant number of synonymous doubles with the same semantic content, the parallel existence of Ukrainian and foreign language terms in the same synonymous series and the preference for foreign language terms; author's choice of a particular term, as well

as unwillingness to recognize the authorship of foreign scholars, etc. The use of the terms word-formation, word-forming, derivation in the broad sense of the word is clarified, and the place of the zero-suffix method of word formation in the system of word formation methods is determined. The article raises the issue of attention to the phenomena of diachrony, which should not be neglected in linguistic analysis, giving preference only to the synchronic approach, as well as to the adequacy of definitions of terms in linguistic dictionaries.

Key words: *derivation, derivatology, word-formation / word-forming, formant in morphemology, derivator in derivatology, step-by-step / step word formation.*

Постановка проблеми. Сучасна українська дериватологія має добрий потенціал, закладений у ХХ-му столітті відомими дослідниками, які створили й примножували терміносистему морфемології і дериватології сучасної української мови, – це І. Ковалик, М. Возний, В. Ільїн, А. Грищенко, Г. Гнатюк, К. Городенська, Л. Родніна, Л. Юрчук, Н. Клименко, В. Грещук, В. Горпинич, Л. Полюга, І. Яценко, З. Сікорська, М. Плющ та багато інших, які працюють вже в нинішньому сторіччі. Сьогодні можемо говорити про певний «термінологічний вибух» у сфері дериваційної термінології, який призвів до значного поповнення української наукової лексики, а також до певного семантичного переосмислення вже наявних термінів, однак зумовив і розбіжності у трактуванні певних понять ученими.

Аналіз досліджень. Відзначимо зростання публікацій із морфемології та дериватології, з'явилися нові підручники і посібники, зокрема такі: Лаврінець О.Я., Симонова К.С., Ярошевич І.А. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.; Бойко В.М. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навчальний посібник / В.М. Бойко, Л.Б. Давиденко. К.: Академвидав, 2014. 248 с.; Пономаренко С. Сучасна українська мова. Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія: навчальний посібник. Миколаїв, 2014. 300 с. Привертають увагу науковців, викладачів і студентів праці А. Нелюби, Л. Кислюк, А. Архангельської, М. Брус, присвячені проблемам словотвірної номінації.

Мета нашої розвідки полягає у спробі уточнити деякі терміни дериваційної теорії відповідно до потреб сучасної науки – цим умотивуємо її актуальність. Об'єктом спостережень стали чинні і видані в минулому посібники, підручники, словники і праці з морфемології та дериватології, якими й досі користуються студенти закладів вищої освіти при вивченні курсів сучасної української мови. Зрозуміло, що система навчання зазнала величезних змін за останні роки, з'явилися інтернет-ресурси, можна знайти безліч цікавої і повчальної інформації, проте втрачається частина системи знань і вмінь у майбутнього українського філолога, його налаштованість на роботу зі словом.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з появою великої кількості нових термінів на початку ХХІ сторіччя виникла потреба у створенні повнозначного термінологічного словника української морфемології та дериватології. Однією зі спроб стала праця Л. Вакарюк і С. Панцьо «Український словотвір у термінах», видана у Тернополі у 2007 році видавництвом «Джура» (260 с.). Зауважимо, що Л. Полюга у своєму «Словнику афіксальних морфем» (Львів, видавництво «Світ», 2001. 448 с.) подав «Короткий словничок термінів» (сс. 441–444), у якому знаходимо досить лаконічні, однак цілком зрозумілі пояснення 88-и термінів, що значно полегшує проведення морфемного аналізу тими, хто навчається.

У праці ж Л. Вакарюк і С. Панцьо реєстр охоплює як найуживаніші, так і новаторські терміни сучасного мовознавства, дібрані з найбільш авторитетних словникових видань та наукових праць із проблем дериватології. Таких джерел авторками обрано чотири – вони вказані у списку використаної літератури. Це «Словник лінгвістичних термінів» Д. Ганича і І. Олійника (Київ, 1985), праця В. Горпинича «Українська словотвірна дериватологія» (Дніпропетровськ, 1998), робота Н. Клименко та Є. Карпіловської «Словотвірна морфеміка сучасної української мови» (Київ, 1998) та енциклопедія «Українська мова» (Київ, 2000).

Демонструючи багатство та розмаїття терміносистеми української дериватології, словник відображає водночас і недоліки, зумовлені певними причинами. Спробуємо коротко з'ясувати і назвати хоча б основні:

- відносна молодість морфемології та дериватології як окремих розділів мовознавства;
- безперечний вплив російської мовознавчої науки, яка в минулому ХХ столітті на теренах колишнього Союзу мала всі підстави для розвитку, на відміну від української, яку свідомо знищували і знецінювали;
- пошуки форм українських відповідників до узвичаєних російських термінів;
- неоднорідність термінології, яка виявляється у переважанні аналітичної структури, – від двох до чотирьох компонентів;
- наявність значної кількості синонімічних дублетів з однаковим семантичним наповненням;

– паралельне існування українських та іншомовних термінів в одному синонімічному ряді та надання переваг іншомовним термінам;

– авторський вибір певного терміна;

– небажання визнавати авторство зарубіжних учених, що виявляється у відсутності покликань при визначеннях навіть у лінгвістичній енциклопедії і т.ін.

Крім зазначеного, існують помилки через незнання певних законів чи закономірностей, які вже усталилися в сучасному мовознавстві, назвемо це *хворобами зростання*. Тут можемо назвати дихотомію стосовно термінів *словотвірний / словотворчий* (наприклад, у «Словнику лінгвістичних термінів» Д. Ганича і І. Олійника маємо терміни з означенням *словотворчий* – *словотворчий афікс, словотворча база, словотворче гніздо, словотворче значення* і т.д.; назва праці З. Сікорської «Українсько-російський *словотворчий* словник» (Київ, 1995). Тут хочеться нагадати про працю І. Ковалика «Словотворчий» чи «словотвірний?»» (Ковалик, 1981: 86–87), де йде мова про те, що означенням *словотворчий* позначаються явища, які мають відношення до процесу словотворення – *словотворчий засіб, словотворча функція*, а означенням *словотвірний* стосуються тих понять, що мають відношення до словотвору як науки, – отже, *словотвірна пара, словотвірний ланцюжок, словотвірне гніздо, словотвірний словник*.

Що ж стосується назв відповідних курсів сучасної української мови, то вести мову про розділи *морфеміки* чи *словотвору* перешкоджає неоднозначність термінів, які позначають і власне явище, і науку про нього. Тому в нашому випадку ми зупинилися на термінах *морфемологія* та *дериватологія* сучасної української мови. При цьому зважаємо і на термін *деривація*, який за останні десятиріччя активно вживається мовознавцями на позначення явищ творення вторинних мовних знаків на основі вже наявних – фонем, морфем, лексем, словосполучень і речень різної будови. А терміном *словотворення* позначають процеси творення похідних одиниць словотвірного рівня мови.

Щодо помилок, які останнім часом виправлені чи виправляються у науковій літературі, назвемо віднесення нуль-суфіксального способу словотворення до безафіксних способів, тимчасом як нульовий суфікс, не маючи матеріального вираження, свою словотворчу функцію виконує, як і будь-який інший матеріально виражений суфікс; тому іменники віддієслівного походження *вихід,*

виступ, приціл, винахід, набряк слід розглядати як результат **афіксального словотворення**, де формантом виступає **нульовий суфікс**. Точка зору окремих мовознавців, що це результат префіксально-нуль-суфіксальної деривації (від дієслів *ходити, ступати, цілитися* і т.д.) має право на існування відповідно до правила множинної мотивації, однак вважаємо, що словотвірне значення цих іменників – ‘результат одреміченої / одредметненої дії, названої мотивуючим дієсловом’ – схиляє нас все ж таки до явища нульової суфіксації як різновиду афіксального словотворення.

Існують, на жаль, і *псевдоновації* – створення помилкових уявлень про певні явища. Для прикладу наведемо положення В. Горпинича у його праці «Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія» про антонімію в морфемології як вираження одним афіксом різних значень (суфіксом –к-а з відповідними індексами у словах *друкарка, хустка, оранка, книжка*, що виражає відповідно значення особи жіночої статі, значення конкретного предмета, значення дії та зменшувально-пестливе значення) – про протилежність семантики лексем навіть мова не ведеться, однак будь-який студент знатиме, що мова таки йде про омонімію (Горпинич, 1999: 17).

Назвемо ще одну з причин – *ігнорування явищ діакронії*, що призводить до прикрих помилок при словотвірному аналізі. Наприклад, З. Сікорська цілком правильно виводить слово *узбіччя* від *бік* та *узбережжя* від *берег* як результат префіксально-суфіксального словотворення (чи *конфіксації*), однак суфіксальною частиною форманта названі «суфікси» *-ч-* (*уз-* + *-ч-* – *узбіччя*) та *-ж-* (*уз-* + *-ж-* – *узбережжя*) (Сікорська, 1995: 238). Насправді ж суфіксальною частиною форманта слід назвати суфікс *ж, який внаслідок асиміляції з кінцевим твердим задньоязиковим звуком [к] або [г] іменникових твірних основ дав подовжений напівпом’якшений *-ч’-* та *-ж’-*. Такі речі не варто випускати з уваги, оскільки звертання до історичних явищ спроможне дати відповідь на найскладніші запитання. Це стосується також ігнорування явищ транспозиції/конверсії, або ж морфолого-синтаксичного способу словотворення. Наприклад, адвербіалізація в багатьох працях із дериватології розглядається як один із способів творення прислівників (ЕУМ, 2000: 11), однак все ж пропонують розглядати творення прислівників у синхронному аспекті – лексеми *поволі, дотемна, змолоду, доверху* представлені як результат суфіксально-префіксального способу

словотворення (Горпинич, 1999: 160). І. Ковалик, який справедливо вважав усі способи словотворення панхронними, не поділяв би таких поглядів, адже нехтувати історичними явищами, спрощувати наочні сліди цих процесів заради синхронії не варто.

Ще одна з причин – відмінність семантики тих самих термінів у морфемології та дериватології. Наприклад, терміном **формант** у морфемології позначається будь-який афікс, а в дериватології – тільки той засіб чи засоби, за допомогою якого чи яких твориться похідна одиниця, тобто мова йде про **простий** чи **комплексний формант**, який **при деривації** завжди **один**. Тому не можна говорити, що процес деривації здійснюється за допомогою **одного форманта**, – він може складатися з одного дериваційного афікса (простий) чи кількох афіксів (комплексний), може мати і описову форму, як при складанні, абрєвіації чи морфолого-синтаксичному способі словотворення. Проте у морфемології термін **один формант** не викликає певних заперечень. Тому вважаємо за доцільне користуватися в дериваційному аналізі терміном **дериватор**.

Звернемо також увагу на те, що в авторитетних виданнях не завжди наводяться адекватні визначення та ілюстрації до певних способів словотворення та їх різновидів. Тут можна навести багато прикладів. Наприклад, щодо визначень: у «Словнику лінгвістичних термінів» Д. Ганича та І. Олійника **основа непохідна** визначається як така, до складу якої «входить тільки коренева морфема: *дорог-а, дв-а, золот-ий, нес-ти...*» (Ганич, Олійник, 1985: 172). Тоді як бути зі словами **біг, хода, шум, рев**, основи яких складаються тільки з кореня, однак ці лексеми є похідними?... У визначенні науковців проігнорований той факт, що кожна частина мови має основну семантику, яка реалізується, наприклад, через поняття предметності в іменниках, атрибутивності в прикметниках, процесуальної ознаки в дієсловах, а в межах інших частин мови свідчить про вторинність, мотивованість слова (наприклад, **два** – і **двійка, двійний, подвійний, подвійти, надвоє**), навіть якщо в його морфемній будові немає відповідного матеріально вираженого, однак «живого» словотворчого афікса... Крім того, варто уточнити значення терміна **основа слова**, адже це явище властиве усім словам, у т.ч. із нульовим закінченням, незмінним словам або словам службовим. Здобувачі освіти плутаються у кількості основ складних слів – скільки, наприклад, основ у слові **світловодолікарня**? Слово одне, отже, і основа одна (перервана сполучними голосними-інтер-

фіксами чи неперервана, за В. Горпиничем), проте кількість **твірних основ** має бути названа точно – їх три, відповідно до трьох мотивувальних слів – *світл/о, вод/а, лікарн/я*.

Зміст окремих термінів у дериватології уточнюється завдяки розвитку процесів, які виходять за рамки одиничних виявів. Наприклад, щодо термінів **черезступеневе / черезкрокове словотворення**. Загальноприйнятою є думка, що словотворенню властивий ступеневий характер. Це означає, що в процесі деривації від немотивованого слова (яке, втім, стало таким внаслідок втрати своєї внутрішньої форми, свого етимона, за В. Горпиничем) утворюються похідні одиниці шляхом здійснення одного дериваційного кроку – додавання до твірної основи мотивувального слова форманта, як правило, простого, тобто відбувається словотворення на першому ступені деривації. Процес продовжується у тому ж ключі: до мотиватора 1-го ступеня похідності додається наступний простий формант і утворюється похідна одиниця другого ступеня похідності, тобто ми зробили наступний дериваційний крок – додали формант до мотиватора. Наприклад: від слова **шити** на першому ступені деривації, крім інших, утворене слово **пришити**, яке стає твірним для **пришивати і пришитий** (другий ступінь деривації), у свою чергу слово **пришивати** стає твірним для похідних третього ступеня – **пришивання, пришиваний, пришиватися** і так далі. Тобто мова йде про ступеневий характер словотворення.

Однак усе частішими стають випадки, коли з різних причин процес словотворення прискорюється через пропускання певних кроків деривації, тобто відбувається порушення ступеневого характеру словотворення. Цей процес значно прискорився в сучасних умовах. Наведемо деякі приклади, взяті зі словника «Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) А. Нелюби та Є. Редька: **оскопусований** – від пропущеного **«оскопусувати»** – від **Скопус, святобожність** – від пропущеного **«святобожний»** – від **святий Бог, азіюватися** – від пропущеного **«азіювати»** – від **Азія, антейтися** – від пропущеного **«антейти»** – від **Антей, ахметизація** – від пропущеного **«ахметизувати»** – від **Ахметов** (Нелюба, Редько, 2017).

А. Нелюба, який досліджував подібні явища в мові сучасної періодики та інтернет-ресурсів, доцільно вбачає тут закон економії мовлення і пропонує назвати цей процес не черезступеним, а черезкроковим словотворенням. Ця думка актуалізувалась у сучасній дериватології, демонструючи тактичну перемогу нового терміна над попереднім.

Висновки. Отже, як бачимо навіть на підставі наведених прикладів, потребує розширення сучасний лексикографічний опис дериватологічної термінології як у кількісному, так і якісному відношеннях, а також існує велика потреба у сучасних підручниках з морфемології та дериватології. В університетських бібліотеках на сьогодні маємо лише посібники. В умовах викладання морфемо-

логії та дериватології у шкільних та вузівських аудиторіях потрібно контролювати правильність дефініцій, не відмовлятися від коментування історичних процесів, дотримуватися виконання дериваційних правил і закономірностей морфемного і словотвірного аналізу, однак і утверджувати на українському мовному ґрунті найбільш вдалі терміни, що характеризують процеси похідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В.М. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2014. 248 с.
2. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Українська мова: Морфеміка і словотвір. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 183 с.
3. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Український словотвір у термінах : Словник-довідник. Тернопіль : Джура, 2007. 260 с.
4. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
5. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : навч. посіб. К. : Вища школа, 1999. 207 с.
6. Ковалик І.І. «Словотворчий» чи «словотвірний»? *Культура слова*. К. : Наукова думка, 1981. Вип. 20. С. 86–87.
7. Лаврінець О.Я., Симонова К.С., Ярошевич І.А. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
8. Нелюба А.М. Черезкрокове словотворення й інноваційні явища в українській мові (на зразках суфіксальних дериватів). *Вісник Дніпропетр. нац. ун-ту. Сер. : «Мовознавство»*. 2009. Вип. 15. Т. 1. С. 201–209.
9. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). *Словник / Загальна редакція А. Нелюби*. Х. : Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.
10. Полюга Л.М. Словник українських морфем. Львів : Світ, 2001. 446 с.
11. Пономаренко С. Сучасна українська мова. Морфеміка. Дериватологія. Морфологія : навчальний посібник. Миколаїв, 2014. 300 с.
12. Сікорська З.С. Українсько-російський словотворчий словник. 2-е вид. К. : Освіта, 1995. 256 с.
13. Українська мова. Енциклопедія. К. : Укр. енцикл., 2000. 752 с.

REFERENCES

1. Boiko V.M. Morfemika. Slovotvir. Morfolohiia : navchalnyi posibnyk [Morphemics. Word formation. Morphology : a textbook]. K. : Akademydav, 2014. 248 p. [in Ukrainian].
2. Vakariuk L.O., Pantso S.Ie. Ukrainska mova : Morfemika i slovotvir [Ukrainian language : Morphemics and word formation]. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2004. 183 p. [in Ukrainian].
3. Vakariuk L.O., Pantso S.Ye. Ukrainskyi slovotvir u terminakh : Slovnyk-dovidnyk [Ukrainian word formation in terms : Dictionary-guide]. Ternopil : Dzhura, 2007. 260 p. [in Ukrainian].
4. Hanych D.I., Oliinyk I.S. Slovnyk lnhvistychnykh terminiv [Dictionary of linguistic terms]. K. : Vyscha shkola, 1985. 360 p. [in Ukrainian].
5. Horpynych V.O. Suchasna ukrainska literaturna mova. Morfemika. Slovotvir. Morfonolohiia : Navch. posib. [Modern Ukrainian literary language. Morphemics. Word formation. Morphology : Study guide]. K. : Vyscha shkola, 1999. 207 p. [in Ukrainian].
6. Kovalyk I.I. “Slovotvorchi” chy “slovotvirnyi”? [“Word-creating” or “word-forming?”]. *Kultura slova*. Vyp. 20. K. : Naukova dumka, 1981. pp. 86–87. [in Ukrainian].
7. Lavrinets O.Ya., Symonova K.S., Yaroshevych I.A. Suchasna ukrainska literaturna mova. Morfemika. Slovotvir. Morfolohiia : pidruchnyk [Modern Ukrainian literary language. Morphemics. Word formation. Morphology : a textbook]. K. : Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiia”, 2019. 524 p. [in Ukrainian].
8. Neliuba A.M. Cherezrokove slovotvorennia y innovatsiini yavyscha v ukrainskii movi (na zrazkakh sufiksalykh deryvativ) [Step-by-step word formation and innovative phenomena in the Ukrainian language (on the basis of suffix derivatives)]. *Visnyk Dnipropetr. nats. un-tu. Ser. : “Movoznavstvo”*. 2009. Vyp. 15. T. 1. P. 201–209. [in Ukrainian].
9. Neliuba A., Redko Ye. Leksyko-slovotvirni innovatsii (2015–2016). *Slovnyk [Lexical and word-formation innovations (2015–2016). Dictionary] / Zahalna redaktsiia A. Neliuby*. Kh. : Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo, 2017. 204 p. [in Ukrainian].
10. Poliuha L.M. Slovnyk ukrainskykh morfem [Dictionary of Ukrainian morphemes]. Lviv : Svit, 2001. 446 p. [in Ukrainian].
11. Ponomarenko S. Suchasna ukrainska mova. Morfemika. Deryvatolohiia. Morfonolohiia : navchalnyi posibnyk [Modern Ukrainian language. Morphemics. Derivatology. Morphology : a textbook]. Mykolaiv, 2014. 300 p. [in Ukrainian].
12. Sikorska Z.S. Ukrainsko-rosiiskyi slovotvorchiy slovnyk. 2-e vyd. [Ukrainian-Russian word-formation dictionary. 2nd ed.]. K. : Osvita, 1995. 256 p. [in Ukrainian].
13. Ukrainska mova. Entsyklopediia [Ukrainian language. Encyclopedia]. K. : Ukr. entsykl., 2000. 752 p. [in Ukrainian].